

GEMEENTE
Schagen

Beeldkwaliteitsinspiratie Polderpark en ontmoetingsplein Oudesluis

vastgesteld 04-07-2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Doel inspiratiedocument beeldkwaliteit	1
Aanleiding	2
Locatie/plangebied	2
Verhaal van Oudesluis	3
Bouwwerken in Oudesluis	3
Transformatie van Oudesluis	3
Ambitie	5
Visie	5
Inrichting	5
Inrichtingselementen	7
Beplantingen	7
Wegen en paden	7
(Fiets)parkeren en stallingsplaatsen	7
Bruggen en duikers	7
Spelen en recreatie	7
Verlichting	7
Oevers	7
Straatmeubilair	7
Kunst in de openbare ruimte	7
Ontwerpprincipes	8
Schetsontwerpen	9
Uitgangspunten Beeldkwaliteit	10

Doel inspiratiedocument beeldkwaliteit

In dit document wordt de gewenste visueel-ruimtelijke kwaliteit en het ambitieniveau van een gebied beschreven in woord en beeld. De beeldkwaliteit van een gebied is datgene wat men visueel kan waarnemen, de verschijningsvorm / de uiterlijke kenmerken van een gebied. Naast een heldere en samenhangende ruimtelijke structuur, zijn identiteit en belevingswaarden van groot belang voor een goede beeldkwaliteit in een bebouwde omgeving. Bij referentiebeelden wordt in het onderschrift aangeduid met welk doel deze zijn toegevoegd. Het is de bedoeling dat de betrokken partijen dit beeld nastreven bij de realisatie van de plannen. Het beeldkwaliteitsplan dient als referentiekader voor de uitwerking van de openbare ruimte. De uitgangspunten zijn gemakshalve vastgelegd in criteria welke dienen als toetsingskader.

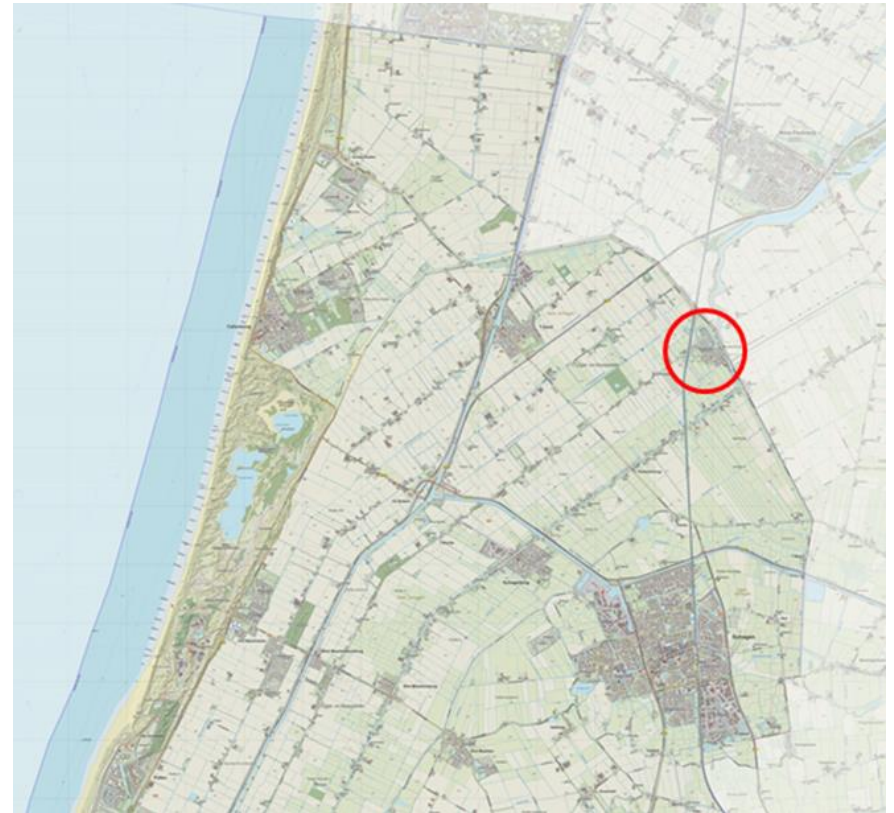

Aanleiding

In Oudesluis spelen tegelijkertijd meerdere ontwikkelingen op verschillende schaalniveaus. De directe aanleiding voor dit inspiratiedocument zijn de initiatieven die ontstaan voor de herinrichting van openbare ruimte in en de omgeving van Oudesluis. Deze ontwikkelingen geven, naast een landschapsversterking, ook een impuls aan de sociaaleconomische structuur van Oudesluis doordat er een aantrekkelijk verblijfsgebied toegevoegd wordt. Een van de meest zichtbare transformaties in Oudesluis is de herontwikkeling van het schoolgebouw 'De Bijenkorf'. Tegen de achtergrond van een regio waarin de komende tijd demografische veranderingen plaatsvinden, biedt dit programmatische kansen om Oudesluis een nieuwe fase in te leiden die een antwoord geeft op maatschappelijke trends en toekomstige behoeftes. Iedere (her)ontwikkeling moet daarom leiden tot een kwalitatieve invulling die ook functioneel goed aansluit op de bestaande structuur en identiteit van Oudesluis.

Locatie/plangebied

Oudesluis is een dijkdorp dat centraal ligt in de Noordkop, ligt op de overgang van verschillende polderlandschappen en ontsluitingsstructuur die aansluit op toeristische verblijfs- en recreatiegebieden zoals de Schagense kust en het Amstelmeer. Het dorp Oudesluis is als een van de eerste polderdorpen na drooglegging van de Zijperpolder voor de huisvesting van de werkers, vissers enzovoort ontstaan. Het dijkdorp vertoont door haar solitaire ligging in een open omgeving, de organische groei en beperkte uitrol binnen het landschapspatroon een grote samenhang. Het kleinschalige karakter van de bebouwing, elementen zoals de sluisen en ophaalbrug, en de relatie met het water enerzijds en de polder anderzijds geeft het dijkdorp het karakter van een havendorp. De architectuur is veelal traditioneel, pretentieloos en het materiaalgebruik eenvoudig. De plaats zelf ligt strategisch op de ... dijk, de voormalige zeewering, op de overgang van de Zijperpolder naar de Anna Paulowna en Wieringerpolder. In Oudesluis komen een veelvoud aan karakteristieken samen.

Ligging Oudesluis in de gemeente Schagen

Projectlocaties in Oudesluis

Verhaal van Oudesluis

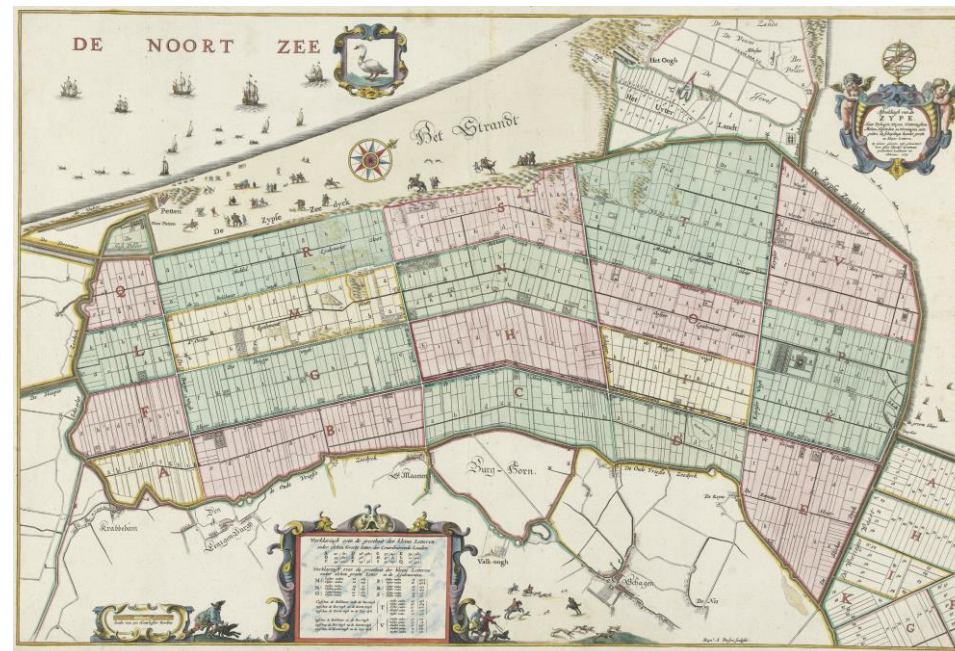
Oudesluis kent een lange veranderingsgeschiedenis door natuurlijk invloeden, en menselijk ingrijpen. Terugkerend element is de constante transformatie van het dorp in relatie tot de omgeving. Eind middeleeuwen zijn diverse pogingen gedaan om de zeearm achter het stroomgat bij Petten te omsluiten, wat na aanleg van diverse molens en sluisen rond 1597 lukte. Oudesluis ontstond als buurtschap vrij snel na het uiteindelijk inpolderen van de Zijpe in 16^e eeuw. Oudesluis vormde de overgang van de centrale vaarweg (grote Sloot) naar de waddenachtige uitlopers van de Zuiderzee. Het was een aanlegplaats voor VOC-schepen en thuishaven van een vissersvloot. Rond 1742 was het een tijd de grootste kern van Zijpe. Toen in 1845 de Anna-Paulownapolder werd aangelegd verminderde de zeeactiviteiten. Door mechanisatie in de landbouw, en het autobezit na de Tweede Wereldoorlog, veranderde het gebruik van de waterwegen. Met de huidige demografische verandering is opnieuw sprake van een trendbreuk, een nieuw omslagpunt in de relatie van Oudesluis met de omgeving waar leefbaarheid centraal staat.

Bouwwerken in Oudesluis

De sluis in Oudesluis heeft een lange historie, de vroegste sluis was in 1562 niet meer dan een houten uitwateringssluys. In 1631 is die vervangen door een stenen sluiscomplex, dat toen de grootste van Europa was, en in 1765 gerenoveerd. In het dorp staan twee kerken, waarvan na enkele keren van herbouw de oudste de huidige hervormde kerk uit 1861 is. De doopsgezinde kerk uit 1906 is in gebruik als woonhuis. In de directe omgeving staan drie windmolens, twee nabij aan de Egalementsloot.

Transformatie van Oudesluis

Oudesluis kent een historie van transformaties. In de zestiende eeuw was het dorp een vissersplaats en aanlegplaats voor V.O.C.-schepen op de overgang van land naar zee. In 1845 werd Oudesluis door de aanleg van de Anna Paulownapolder een totaal nieuwe setting omgeven door polders. In de 20^e eeuw zorgden mechanisatie van de landbouw en automobilisering van de maatschappij voor schaalvergroting en oriëntatie op andere infrastructuur. De komende eeuw transformeert Oudesluis, mede door de demografische veranderingen in de bevolkingsopbouw, naar een woondorp waar de kwaliteit van het wonen binnen de gebruiksmogelijkheden van de omgeving voorop staan.

Zijperpolder 1665

Stedenbouwkundige structuur, ontwikkeling en karakteristieken

Inspiratie

Een eigentijdse, plaatsgebonden vormgeving. Vanuit toekomstbestendigheid wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor een functioneel duurzame inrichting en duidelijk representatieve vormgeving.

Het plein en park moeten vertrouwd aanvoelen, herkenbare elementen bevatten en uitnodigen om te gebruiken. Regionale en historische elementen worden vormgegeven in een hedendaagse vertaling. Vanwege de ligging en het beoogde gebruik wordt nadrukkelijk gebruik gemaakt van lokale karakteristieken en aangesloten op aanwezige structuren.

Karakteristieke plekken en typerende elementen

Ambitie

De gemeente wil een impuls geven aan de dorpskern Oudesluis. Het doel van dit project is om in samenspraak met de inwoners van Oudesluis de leefbaarheid in de kern Oudesluis te behouden/versterken en de kern interessanter te maken om in te wonen en te leven, ook voor jongere gezinnen die het niet bezwaarlijk vinden dat er geen basisschool in het dorp aanwezig is omdat de aantrekkelijke woonomgeving dit meer dan goed maakt.

Visie

De woonplaats is ideaal voor een doelgroep die gezellig is, ruimte en kleinschaligheid verlangt en de natuur opzoekt voor recreatie. De inrichting van het ontmoetingsplein en polderpark moet aansluiten op de identiteit van Oudesluis. Het polderpark vormt een van de onderdelen als verbinding tussen het dorp en de natuur die voor waterberging is aangebracht.

Het park wordt aangelegd met het oog op versterking van omgevingseigen natuurwaarden en biedt de mogelijkheid voor het dorp om natuur te beleven. Om Oudesluis een sterkere relatie te geven met haar omliggende landschap worden ontsluitingen toegevoegd en bestaande structuren doorgezet. Doordat de functionele inrichting een geleidelijke overgang vormt naar de natuur draagt het gebruik in programmatische zin bij aan Oudesluis en haar omgeving.

Het voormalig schoolplein leent zich uitstekend voor een ontmoetingsplein voor jong en oud. De inrichtingselementen verwijzen naar de ontstaans-geschiedenis van het dorp of sluiten aan op de bestaande uitstraling van Oudesluis. De ruimte moet flexibel zijn voor diverse kleinschalige recreatieve activiteiten, voor individuen en kleinschalige evenementen. Op die wijze ontstaat er meer ruimte voor initiatieven in de bestaande context zonder toevoeging van een extra (commercieel) programma.

Inrichting

Het MFC is een favoriete en betekenisvolle plek van Oudesluis. Natuur, kleinschaligheid, ruimte en lokale cultuur zijn kenmerkend voor Oudesluis, en ontwikkelingen worden daar in een eigentijdse vorm op aangepast. De inrichting van het voormalige schoolplein is sober/doelmatig en kleinschalig. Het polderpark Oudesluis zal door de multifunctionaliteit en flexibiliteit samen met het ontmoetingsplein door de ligging jaarrond een aantrekkelijke plek met een eigen dynamiek worden. Er wordt ingezet op duurzame materialen (polderklimaatbestendig) en het dorps karakter versterken.

Visie Oudesluis

- Toeristisch aantrekkelijk, faciliteiten gericht op oudere(n) (55+), regionale activiteiten,
- Water en groen, natuurbeleving, wellness, sport in buitenlucht.
- Lokale evenementen, woonvoorzieningen, cultureel, uitzicht, mooi opgeruimd.

Karakteristieken

- Landelijk, rust, saamhorig, natuur, knus, dorps.

Tussenlandschap

referentiebeelden: wegen en paden

beeld: broekbos

beeld: speeltoestel - hout

beeld: spelen in de natuur

beeld: beheer van beplantingen

beeld: beheer door vee

beeld: kunst geïnspireerd op locatie

beeld: functionele objecten

Inrichtingselementen

Verspreid in het project worden een aantal elementen vaker gebruikt. Hierna worden de karakteristieken van deze elementen beschreven.

Beplantingen

Het groen draagt in grote mate bij aan de belevingswaarde van de omgeving en vervult verschillende functies. Daarbij valt te denken aan welzijn, recreatie, decor, ecologisch, klimaat, afscherming, structuurdrager en historisch. Voor de verschillende vormen van bos en struweel worden inheemse soorten gebruikt.

- Mantel: onder andere Sleedoorn, Kornoelje, Wilde kardinaalsmuts
- Zoom/ (droog) bos: bijvoorbeeld Veldesdoorn, Gewone es, Zwarte els, Haagbeuk, Hazelaar, Okkernoot, Walnoot.
- Broekbos: es, iep, els en wilg, onder de bomen staat struweel.
- Boomgaard: Hoogstamfruitbomen zonder onderbeplanting.
- Lanen, boomgroepen en solitair: situatie afhankelijk per deelgebied.
- Heesterbeplantingen en plantsoenen: situatie afhankelijk per deelgebied.

Wegen en paden

Alle doorgaande routes krijgen een verharding die passend is in het gebied. Lokale wandelroutes worden in de parkomgeving als paden uitgevoerd in halfverharding (bijvoorbeeld ecomix of schelpenpad) in een maximale breedte van 1,5 meter met aan weerszijden voldoende grasberm voordat opgaande beplanting begint. Waar nodig in het dorp, daarop afgestemd. Verbindings(voet)paden worden in de parkomgeving met strooilaag en/of in halfverharding (breedte maximaal 2 meter) uitgevoerd. In de woonomgeving worden verharde paden in op het woongebied afgestemd.

(Fiets)parkeren en stallingsplaatsen

Bij voorkeur op goed bereikbare plekken, als informeel (fiets)parkeren, geen grootse ingerichte plekken. Op piekdagen uitloopmogelijkheden voor (fiets)parkeren op goed gedraineerde grasvelden. In het gebied moet fietsenstalling een passende natuurlijke uitstraling hebben en eenvoudig openbaar toegankelijk zijn voor bezoekers.

Bruggen en duikers

Alle bruggen in de Landschapszone moeten familie van elkaar zijn. Karakteristieke eigenschappen van de bruggen zijn de zichtlijnen over water, de visuele en fysieke verbinding van het water waarmee de vaarverbinding voor kano's en mogelijk wordt gemaakt. De gemeente heeft keuzes gemaakt t.a.v. vormtaal en materialen. Technisch is de duurzaamheid van aanlandingspunten en overspanning van belang. De afwerking heeft een natuurlijke uitstraling, bij voorkeur van hout of alternatief (zie afbeelding).

Spelen en recreatie

Op een aantal plaatsen worden sport- en spelaanleidingen gerealiseerd. De uitstraling van de toestellen moet landelijk zijn waarbij voornamelijk hout gebruikt wordt. De speelplekken moeten worden ingericht op basis van het geldende beleid. Sportelementen worden vrij geplaatst in het gras of bereikbaar in het water. Speeltoestellen staan op een natuurlijke ondergrond.

Verlichting

Er komt geen (extra) verlichting, dit zou afbreuk doen aan de beoogde belevingswaarde. Uitgangspunt is dat het park voorziet in dagrecreatief gebruik en een natuurlijke overgang naar het landschap versterkt. Langs de doorgaande wandelpaden naar het MFC en sportcomplex is verlichting.

Oevers

De karakteristiek van de watergang bepaalt de inrichting en het gebruik van de oever. De inrichting van de oevers van de watergangen in het polderpark is gebaseerd op de karakteristiek van de afzonderlijke watergangen (aansluitende gebieden van het park). In het gebied komen de volgende oevers voor die zich van elkaar onderscheiden door hun identiteit, gebruik en beleving. De basistypen voor de niet-natuurvriendelijke oevers zijn: kade, standaard groene oever en (recreatie)oever. De basistypen voor de natuurvriendelijke oevers zijn: flauwe oever, drasoever (of moeras) en plasoever (of rietoever). Deze worden afgestemd op de nabijgelegen waterberging. Voor de (water)profielen gelden de regels van het Hoogheemraadschap.

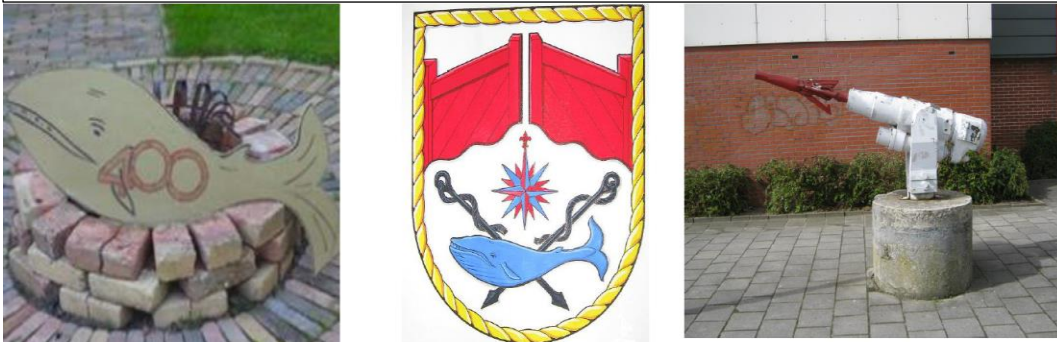
Straatmeubilair

In de het polderpark en bij het ontmoetingsplein staan banken van één familie die voornamelijk bestaan uit staal en hout. Op bijzondere plekken mogen banken alleen bijzonder worden vorm gegeven, als ze multifunctioneel zijn en zich als bijzonder object in de openbare ruimte manifesteren. Bij sport- of speelaanleidingen en/ of uitzichtpunten langs de watergang staan sobere zitelementen die niet voorzien zijn van een rugleuning (zie voorbeeld). De banken zijn uitgevoerd in beton, eventueel gecombineerd met een duurzame houtsoort. Verspreid in het gebied kunnen picknickbanken staan die (tijdelijke) recreatieve functies ondersteunen waarbij juist alleen hout gebruikt is.

Kunst in de openbare ruimte

De locatie en het plan kan aanleiding geven om kunstwerk(en) in te passen. Een eventueel kunstwerk moet een blikvanger zijn en tegelijkertijd een aangename ervaring veroorzaken. Een kunstwerk of installatie op deze locatie kan zich in die omgeving over een uitgebreid gebied manifesteren. Voor deze opgave wordt een aparte opdracht geformuleerd.

Schetsontwerp Ontmoetingsplein

Conceptontwerp plein

Ontwerpprincipes

Verkeer

- geen groot verkeer, voetgangers
- voldoende opstelruimte (rollator/scootmobiel)
- geen haakse hoeken/ ronde bochten

Paden

- min. 200cm i.v.m. onderhoud
- halfverharding
- ronde kunnen maken
- aansluiten op trimbaan
- mindervalide-vriendelijk

Bestrating

- halfverharding
- ontmoetingsplein herkenbaar als 'familie' van dorpsplein

Afval

- minimaal, indien nodig gescheiden afvalbakken
- honden bakken

Speelvoorziening

- speelwadi / vieze (natuur) spelplekken
- speelaanleidingen (park + plein) met natuurlijke uitstraling
- sportaanleidingen (bv trimmen) met natuurlijke uitstraling
- ruimte voor (bal)spelen (trapveld) of anders (basket)
- 'special' voor doelgroepen (bv jeu de boulesbaan, skatebaan)

Ecologie/ Groen

- behoud polderlandschap
- veelzijdige beplanting
- natuurlijke oevers (met karakter aansluitend op waterberging)
- water in verbinding met het netwerk (voor doorstroming)
- pluktuin / oude soorten
- moestuin (vergeten groenten en fruitbomen)

Water

- visvoorziening (in vorm van een vijver)
- geen speciale vissen
- waterpartij voor kinderen
- rietkraag
- kano-aanlegsteiger

Schetsontwerpen

Oudesluis is een plaats dat een overgang vormt tussen landschappen. Het project streeft naar behoud van de eigen identiteit als volwaardige woonplaats met recreatieve mogelijkheden. Door haar verschillende soorten plein en (park)ruimten, wordt het aantrekkelijker voor diverse doelgroepen en afwisselende belevingen, variërend van sport/actief tot rust/natuur. Het polderpark wordt straks ingericht voor verschillende vormen van gebruik.

Nieuwe routes vanuit de waterberging naar het dorp moeten ervoor zorgen dat een groter deel van de bezoekers en bewoners in deze omgeving vaker het dorp(splein) aandoen. Een activiteitenweide in het park ligt via een verbinding (de Jippestraat) in het verlengde van het nieuwe recreatief ontmoetingsplein bij de MFC. Het nieuwe plein krijgt door de ontwikkelingen een centralere positie tussen recreatieve voorzieningen en gebieden.

Schetsontwerp Polderpark

Uitgangspunten Beeldkwaliteit

Oudesluis is het enige dijkdorp in de Zijperpolder en lag tot aan de inpoldering van de Anna Paulownapolder (1845) aan zee. De waterstaatkundige situatie van Oudesluis is bijzonder omdat hier, naast het water uit de Groote Sloot ook het water van de Ooster Egalementsloot uitloopt in de Kolk. Via de sluis is een verbinding aanwezig met het Hooge Oude Veer of Boezem van de Zijpe. De Slikkerdijk bij Oudesluis is gemaakt van klei. Het kent een groene dorpsrand en via de haven en sluis een overgang van de polder naar het (buiten)water.

Algemeen

- Bouwwerken sluiten aan bij de identiteit van de plek
- Massa kenmerkt zich door kleinschaligheid, wisselende rooilijn, begeleiding van routes.
- Een omsloten gebied kenmerkt zich door de grote mate van samenhang. Aansluiting op omliggende verkavelingspatronen is gewenst.
- Voor de rand is een landschappelijke afronding voorzien.
- Het dijkdorp kenmerkt zich door een sobere architectuur met eenvoudige hoofdvormen en natuurlijk kleur- en materiaalgebruik.

Recreatie en relatie met het water

- Dorp meer relatie met het water geven (bv via dorps haven).
- Barrières in vaarroutes opheffen, bruggen doorvaarbaar.
- Ruimtelijke kwaliteit van de verblijfsruimte rond de sluis verbeteren en routes erheen.
- Indien woningen een achterzijde aan het water hebben, kans voor een ruimtelijke relatie met het water geven (serre, vlonder, veranda).

Inrichting Ontmoetingsplein

- Het is een multifunctioneel dorps ontmoetingsplein.
- Inrichting is gericht op een sterk samenhangend plein.
- Verblijfskwaliteit door uitnodigende elementen en een eenduidige inrichting.
- Pleinwanden worden waar mogelijk versterkt.
- Langs de straat begeleidende en boombeplanting op plein afronden.
- Sober en functioneel, passend bij dijkdorp behorende typische sobere bebouwing

Identiteit van het dorp Oudesluis als dijkdorp: Oudesluis is een eenvoudig dijkdorp met een en duidelijke historische kern. Het dorp heeft door de relatie met (zee)water een ambachtelijk verleden. Dit is herkenbaar in de historische kern, Oudesluis oriënteert zich met achterkanten naar de Groote Sloot.

De voorkeur gaat uit naar een parkinrichting die uitnodigend is en verbindend is richting het plein, dat door een individuele uitstraling en gezelligheid een attractieve waarde krijgt voor bezoekers en inwoners. Aansluiting op de ontwerpprincipes van het dorp enerzijds en het landschap anderzijds zorgt voor inpassing in de omgeving en verbinding met andere voorzieningen en gebruiksgroepen.

Inrichting Polderpark

Inbedding in het landschap

- Oudesluis wordt afgerond met het gebied
- het park is begrensd door de denkbeeldige voortzetting van de groene rand van de sportvelden tot aan de Egalementsloot, en de Egalementsloot die tot aan de bebouwde kom loopt op zichzelf.
- Het patroon van de polder is leidraad voor de parkruimtes en ontsluitingsstructuur.
- Behoud van het karakter en herkenbaarheid van de dijken en watergangen.
- Handhaving van de groene singel structuur als dorpsrand.
- Groene rand, visueel gesloten vanuit polder, transparant vanaf Oudesluis.
- Waterstructuur handhaven, belangrijke zichtlijnen binnen de locatie.

Hoofdropzet

- De hoofdaansluiting van het park is gesitueerd aan de Melchiorstraat.
- De entree is stevig vormgegeven, ter begeleiding van de Melchiorstraat. De rest van het park kent een meer ontspannen inrichting.

Bebouwing

- Er is gekozen voor een beplantingsopzet die aansluiting vindt op de aangrenzende woonbuurt.
- Er is een karaktersverschil tussen overgangen herkenbaar door vormgeving (dit refereert aan contrasten zoals tussen binnendijs-buitendijs van de dijkovergangen).

Openbare ruimte

- Water en groen begeleiden de entree. Samen vormen ze een belangrijke zichtlijn door het gebied richting open landschap.
- Padenpatroon aansluitend op het aangrenzende buurtje, de paden hebben een eenvoudig karakter.

GEMEENTE
Schagen

Beeldkwaliteitsinspiratie Polderpark en ontmoetingsplein Oudesluis

vastgesteld 04-07-2017

